

Orman Yangınları ile Mücadelede "Havacılık" ...Sorumluluklar Işığında İş Model Seçenek(ler)

Can EREL

Uçak Mühendisi

can.erel@canerel.com.tr

Birkaç saattir, Türk Hava Kurumu'nu (THK) yöneten kayyım heyetinin mahkemeye başvurarak sekiz CL-215 yangın söndürme uçağının satışı için onay istemesi üzerine değerlendirmeler yapılıyor; geçmiş notlarımı ve paylaşımlarımı yeniden inceleyerek durumu hukuki yapı ve sorumluluklar açısından değerlendiren birkaç cümle sonrası önerdiğim örgütlenmenin hayata geçirilmesinin bir başka gereği olarak gördüğüm konuyu yine "Devlet Havacılık Genel Müdürlüğü" oluşumuna getirmek isterim.

Aklımda, THK'nın envanterindeki CL-215 yangın söndürme uçaklarını satma girişimini daha önce de yaptığı geldi; beş yıl olmuş... Hatta kurum hava ambulans hizmetlerinde kullanmakta olduğu hava araçlarını geçen yıllarda satma kararı almıştı ve bugün ilgili hizmetlerde o helikopterler yeni sahiplerince kullanılmaktalar.

Öncelikle, THK'nun "Orman Yangınları ile Mücadele" konusunun sahibi olmadığı ancak sorumlunun faaliyet taşeronlarından biridir; bir dernek statüsündeki bu kurum sadece bu konuda sorumluluk ve yetki sahibi devlet birimin görevlendirmesi ile bu faaliyetlerin icrasını yapmak üzere oluşturduğu bir hava aracı filosunun sahibidir. THK'nın bugün içinde bulunduğu mali güçlüklerden sıyrılmada seçenek oluşturma kapsamında -ambulans helikopterle benzer- arayışı olabilir; ama bu konu farklı bir sorunun alt başlıklarındandır.

Önce kabullerimizi ele alalım:

- Hukuki açıdan, devlet örgütlenmesindeki Sağlık Bakanlığı "İnsan" ve "İnsan Sağlığı" için ne ise, Tarım ve Orman Bakanlığı da "Orman" ve "Orman Sağlığı" için o... İlgili işlevler açısından da sorumlulukları ve yetkileri mevcuttur.
- "Orman Sağlığı" izlenmesi ve "Orman Yangınları ile Mücadele" konularında "havacılık" alanı gereklilik ve araçlardan bir kısmını içerir ve bu çalışmamızın odak alanıdır; diğerlerini uzmanları bilmektedir.
- "Devlet Havacılığı" kendine has özellikleri ve uygulamaları olan bir alandır; bunlar onu sivil havacılık ve askeri havacılıktan ayırır.

- Sürekli aklımda ve dilimdeki iki sözü bu değerlendirmede de not etmek gerek:
 - Birisi bana ait: "Ancak kavranmış doğru bir toplumsal geçmiş bugünün terazisi, geleceğin pusulası olabilir!"
 - Diğer Peter SENGE'nin: "Bugünün sorunları geçmişin çözümlerinden kaynaklanır."

Şimdi, bu kabuller ışığında "Orman Yangınları ile Mücadele Havacılığı" konumuzu ele alalım:

"Orman" konusunun devlette yasal sahibi bellidir: Tarım ve Orman Bakanlığı¹. Orman yangını ile mücadele de, bir sorumluluk olarak konunun yasal sahibine aittir. İcrada uzmanlık gerektiren konular farklı ele alınabilir; ana sorumluluk devredilemese de uygun düzeni kurularak, yeterliği esas alınarak gerekli faaliyetlerin icra edilmesi izleme-denetleme, belli sürelerde de uygulama şartlarını güncellenecek şekilde taşeron devredilebilir.

Bu tür uygulamaları -içerik ve usulleri tartışılır olsa da- hem Tarım ve Orman Bakanlığı ve hem de Sağlık Bakanlığı sorumluluk alanlarında yapagelmıştır. Her iki Bakanlığının sorumluluğundaki faaliyetlerin havacılık işlevlerindeki geçmiş taşeronlarından birisinin THK (veya iştirakleri) olduğu bilinmektedir.

Sağlık Bakanlığının "Hava Ambulans Hizmetleri" faaliyetlerinde taşeron kullanımı

Sağlık Bakanlığının uygulamalarını da içeren "*Hava Ambulans Hizmetleri - Türkiye'de Dünü, Bugünü ve Yarını*" başlıklı makalemi geçen yıl yayınlamıştım. Burada, görev-maliyet etkinliğini esas alarak bir geçiş dönemi uygulaması ve bir de nihai uygulama önermiştim.

Yaklaşık yirmi yıl sonunda, Sağlık Bakanlığının "Hava Ambulans Hizmetleri" faaliyetlerini, kamu sermayesine sahip bir A.Ş. olan TUSAŞ'a devretmesini bir geçiş dönemi çözümü olarak değerlendirdiğim o makalede devlet kurumlarının ihtiyacı olan (*savunma ve kolluk faaliyetleri gerekleri haricinde*) havacılık işlevlerinin sahibi olarak oluşturulmasını umut ettiğim Devlet Havacılık Genel Müdürlüğü yapısı altında toplanmasının nihai çözüm olacağını belirtmiştim.

Devlet Havacılık Genel Müdürlüğü nihai yapısında da, devredilmez sorumluk Sağlık Bakanlığınca muhafaza edilecekti. Sağlık Bakanlığının geçiş dönemi sonrası kuracağı uygun düzende, yeterlik esas alınarak gerekli faaliyetlerin icra edilmesi Devlet Havacılık Genel Müdürlüğü'ne devredileceğini ve belli sürelerde de uygulama şartları güncellenerek uygulamalar sürekli izlenecek-denetleneceğini varsayıyordum.

Tarım ve Orman Bakanlığının "Orman Yangınları ile Mücadele Havacılığı" faaliyetlerinden taşeron kullanımı

Sağlık Bakanlığının "Hava Ambulans Hizmetleri" uygulama çözümüne benzettiğim bu konuda da benzer değerlendirmeler yapılabilir. Nihayetinde; "Orman Yangınları ile Mücadele" devredilmez bir sorumluk olarak Tarım ve Orman Bakanlığında ve kurulan düzende ve bu mücadelede gerekli havacılık faaliyetlerinin icra edilmesi gözetimdeki taşeronlar marifeti ile sağlanmaya çalışılmıştır; bir taşeron da THK'dır.

¹ Orman Kanunu #6831

Madde 6 – (Değişik : 22/5/1987 - 3373/3 md.)

Devlet ormanlarına ve Devlet ormanı sayılan yerlere ait her çeşit işler Orman Genel Müdürlüğünce yapılır ve yaptırılır.

Devletten başkasına ait olan bütün ormanlar, bu Kanunun hükümleri dairesinde Orman Genel Müdürlüğünün murakabesine tabidir

Madde 69 – (Değişik: 19/4/2018-7139/14 md.)

Orman idaresi, orman yangınlarını önlemek ve söndürmek maksadıyla her türlü hizmeti yapar veya yaptırır.

Madde 75 – (Değişik birinci fıkra:23/3/2023-7442/19 md.)

(Ek : 24/5/2000 - 4569/1 md.) Orman yangınlarını önleme ve orman yangınlarıyla mücadele harcamaları için Orman Genel Müdürlüğü Katma Bütçesine yeterli miktarda ödenek konulur.

Burada da, Tarım ve Orman Bakanlığı'nın sorumluluğundaki "Orman Yangınları ile Mücadele Havacılığı" faaliyetlerini, kamu sermayesine sahip bir A.Ş. olan TUSAŞ sorumluluğuna verebilir. Ancak, nihayi çözüm bu işlevin de Devlet Havacılık Genel Müdürlüğü marifeti ile yapılabilmesi için Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından düzenlenmesi ve uygulamaların sürekli izlenir-denetlenir olmasıdır.

Sonuç

Devlet Havacılık Genel Müdürlüğü faaliyetlerinin başlamasına kadar tanımlı geçiş döneminde, TUSAŞ'ın -Sağlık Bakanlığının "Hava Ambulans Hizmetleri" konusunda yaptığı gibi- "Orman Yangınları ile Mücadele Hizmetleri" ile ilgili gerekli havacılık faaliyetleri konusunda THK envanterindeki hava araçlarını alabilmesine, modifiye edebilmesine, orman tiplerine göre belirlenmiş söndürme konseptlerine uygun yeni model hava araçları ile filoyu da destekleyerek "Orman Yangınları ile Mücadele Havacılığı" faaliyetlerinde taşeronluk görevini yapmasına olanak sağlanabilmesi görev-maliyet etkinliği bakımından faydalı bir çözüm olarak değerlendirilmektedir.

Bu vatan bizim, hepimizin; geçmişimiz ortak akıl ve iş birliği içinde çözümsüz sorunun yaşayamayacağına en güçlü kanıtı!

Bu açıdan, değerlendirmemde bulunan hataları düzeltecek ve eksiklikleri tamamlayacaklara teşekkürümü peşinen sunuyorum.

Kaynakça

- TolgaÖzbek: "THK CL215 yangın söndürme uçaklarının satışı için mahkemeye başvurdu"; 2 Ocak 2025.
- Independent: "Beş ay önce kayyum atanan Türk Hava Kurumu 11 uçağını satıyor"; 2 Nisan 2017.
- AA: "THK 'ambulans helikopterleri'nin satışında son söz mahkemenin"; 27 Eylül 2023.
- Can EREL; "Hava Ambulans Hizmetleri - Türkiye'de Dünü, Bugünü ve Yarını"; Haziran 2024.
- Can EREL; "Devlet Havacılık Genel Müdürlüğü; Gerekliliktir; Havacılık Bakanlığı gibi!"; Ağustos 2022.